

Overzicht van stemmingen in de Tweede Kamer

afdeling **Inhoudelijke Ondersteuning**

aan De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

datum 3 januari 2018

Betreffende wetsvoorstel:

34775 XIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2018

Eindstemming wetsvoorstel

Het wetsvoorstel is op 21 december 2017 aangenomen door de Tweede Kamer. De Fvd-fractie stemde tegen.

Aangenomen amendementen

Artikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering

47 → 49 → 55 → **113** (Bruins en Veldman) over 6 miljoen voor de Subsidieregeling Duurzame Scheepsbouw

Dit amendement zorgt ervoor dat er 6 miljoen euro voor de Subsidieregeling Duurzame Scheepsbouw (SDS) beschikbaar komt. De dekking wordt gevonden in de niet-juridisch verplichte middelen binnen de Demonstratieregeling Energie-innovatie (DEI). Het is belangrijk dat de internationaal concurrerende en zeer innovatieve Nederlandse scheepsbouwsector deze regeling kan blijven benutten om ontwikkelingsrisico's bij duurzaamheidsinnovaties te ondervangen. De SDS draagt bij aan duurzamere producten, energiebesparing en minder CO₂-uitstoot. Bovendien zorgt de regeling voor een gelijk speelveld binnen de Europese Unie. Zonder de SDS zou Nederland achterstand oplopen in de concurrentie met onder meer Duitsland, dat een vergelijkbare regeling heeft. De

Amendementen zijn in volgorde van stemming - op artikelnummer - weergegeven: allereerst de aangenomen en/of overgenomen amendementen, vervolgens de verworpen of ingetrokken amendementen en tenslotte eventuele moties. Vervangen amendementen zijn d.m.v. een → aangegeven: bijv. 7 → 8 → **20**. Amendement nr. 7 is vervangen door amendement nr. 8, dat op zijn beurt vervangen is door amendement nr. 20. De vette notatie van het stuknummer geeft aan dat dit het definitieve amendement is. De stemmingslijsten worden gemaakt op basis van de ongecorrigeerde draad van de vergadering.

datum 3 januari 2018

blad 2

Demonstratieregeling Energie-innovatie (DEI) is niet geschikt om te kunnen functioneren in de scheepsbouwsector, omdat de innovatieve pilots in deze sector ook direct het commerciële eindproduct zijn. De DEI kent bovendien een eigen tijdschema, dat niet af te stemmen is op het orderproces in de scheepsbouw waar innovaties plaatsvinden. Op basis van deze aspecten heeft Duitsland voor een afzonderlijke scheepsbouwre-geling gekozen. Europese regelgeving biedt ruimte voor de SDS, binnen het RDI framework en General Block Exemption Regulation (GBER). Als gevolg van het aangenomen amendement Bruins 34 550 XIII nr. 117 is in 2017 de SDS gestart met een budget van 5 miljoen euro voor duurzame innovaties in de scheepsbouw. De regeling was op de eerste dag van openstelling ruimschoots overtekend, de omvang van aanvragen was 10 miljoen euro. Voorbeelden van innovaties die dankzij de SDS zijn ontwikkeld zijn het omzetten van restwarmte in elektrische energie, het reduceren van de uitstoot van fijnstof, stikstof en zwavel, energieopslag in batterijen en het deels vervangen van de dieselmotor door elektrische voortstuwing bij grotere schepen. De indieners achten het wenselijk om de SDS langjarig en structureel voort te zetten.

Aangenomen. Voor: SP, de PvdA, de PvdD, DENK, 50PLUS, D66, de VVD, de SGP, het CDA, de ChristenUnie en de PVV

Artikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering

44 → 56 → **115** (Van der Lee) over 3 miljoen voor toezicht op energiebesparing

Met dit amendement wordt de tweede tranche van € 3 miljoen bedoeld voor toezicht op energiebesparing doorgezet. In 2016 hebben de 29 omgevingsdiensten van het Ministerie van Infrastructuur & Milieu € 3 miljoen ontvangen voor extra toezicht op energiebesparing via Omgevingsdienst Nederland. Dit geld wordt gebruikt voor energietoezicht bij onder andere kantoren, scholen, en zwembaden. Hiermee wordt bijgedragen aan de doelen van het Energieakkoord. Dit is een kosteneffectieve manier om energie te besparen en de Nederlandse emissie-uitstoot te beperken. Ook bespaart dit kosten voor de organisaties die worden gecontroleerd, aangezien zij gemotiveerd worden om energie besparen. Inmiddels is duidelijk geworden dat de eerder toegezegde tweede tranche van € 3 miljoen niet zal worden toegekend. Er zijn zorgen dat hierdoor het toezicht op energiebesparing bij kantoren, scholen, en zwembaden wordt stopgezet. Ook leidt deze maatregel tot kapitaalverlies, omdat eerder ingezette programma's waarin al is geïnvesteerd en die pas succesvol zijn als ze meerjarig worden uitgevoerd, niet meer kunnen worden doorgezet. Het is dan ook van belang dat de eerder toegezegde tweede tranche van € 3 miljoen zal worden toegekend. Met dit amendement wordt deze financiering geregeld. Dekking wordt gevonden in de niet-juridisch verplichte ruimte op artikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering.

Aangenomen. Voor: SP, de PvdA, GroenLinks, de PvdD, DENK, 50PLUS, D66, de VVD, de SGP, het CDA en de ChristenUnie

datum 3 januari 2018

blad 3

Verworpen en ingetrokken amendementen

Artikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatief en duurzaam ondernemen

Artikel 6 Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens

13 (Wassenberg) over 1 miljoen voor kennisplatform stimuleren proefdiervrije onderzoeksmethoden

Met dit amendement wordt een nationaal kennisplatform/virtueel netwerk opgezet dat gericht is op het stimuleren van proefdiervrije onderzoeksmethoden. Met dit platform wordt de synergie tussen pioniers vanuit excellente onderzoeksgroepen, innovatieve bedrijven en maatschappelijke organisaties vergroot. Zij kunnen op dit platform elkaar ontmoeten, kennis delen en nieuwe samenwerkingen aangaan ter bevordering van proefdiervrije innovaties. Een nationaal kennisplatform maakt verbinding en kruisbestuiving tussen pioniers vanuit uiteenlopende velden in een vroeg stadium mogelijk. Dat is bevorderlijk voor realisatie van de Nederlandse ambitie om in 2025 koploper proefdiervrije onderzoeksmethoden te zijn. De oprichting en coördinatie van dit platform wordt belegd bij ZonMW, gezien hun netwerk en expertise op het gebied van de financiering van proefdiervrij onderzoek.

Dekking wordt gevonden in de niet-juridisch verplichte ruimte op artikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatief en duurzaam ondernemen. Het ligt voor de hand om uit deze post te putten omdat het kennisplatform direct bijdraagt aan innovatie en duurzaam ondernemen.

Verworpen. Voor: SP, de PvdA, GroenLinks, de PvdD, DENK en de PVV

Artikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatief en duurzaam ondernemen

Artikel 40 Apparaat

45 → 46 (Van Tongeren) over 400.000 euro voor extra capaciteit Staatstoezicht op de Mijnen

In 2015 werd er geconstateerd dat er 11.000 liter dieselolie is gelekt uit een oud zoutwinningsput van AkzoNobel. Naar aanleiding hiervan controleert AkzoNobel alle 550 zoutwinlocaties van AkzoNobel, in opdracht van de Staatstoezicht op de Mijnen. Sinds deze lekkage zijn er nog twaalf andere lekkages geconstateerd. De NAM injecteert afvalwater van oliewinning in uitgeproduceerde gasvelden. In 2015 bleek een transportleiding die afvalwater van oliewinning door de NAM vervoert lek te zijn. Het controleren van de zoutwinning en afvalwaterinjectie is belangrijk en noodzakelijk, maar ook een grote opgave. Om die reden is het wenselijk dat de Staatstoezicht op de Mijnen extra capaciteit krijgt om hierop te controleren. Via dit amendement wordt geld beschikbaar gesteld voor extra toezicht op afvalwaterinjectie en zoutwinningspunten.

Dekking wordt gevonden in de niet-juridisch verplichte ruimte op artikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatief en duurzaam ondernemen.

Verworpen. Voor: SP, de PvdA, GroenLinks, de PvdD en DENK

datum 3 januari 2018

blad 4

Artikel 6 Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens

11 → **122** (Grashoff) over 7 miljoen voor onderwaterdrainage

Dit amendement regelt dat voor 2018 een bedrag van € 7 mln wordt vrijgemaakt voor de uitrol van onderwaterdrainage ten behoeve van veenvernatting. Op dit moment is de CO₂ uitstoot uit veengebieden groot. Uit onderzoek van de Universiteit van Wageningen en het CBS blijkt dat het Nederlandse veen jaarlijks 7 mln ton CO₂ uitstoot, wat overeenkomt met 3,5 procent van de totale jaarlijkse uitstoot in Nederland. Oorzaak van deze CO₂ uitstoot ligt in het feit dat voor het huidig gebruik van de grond de grondwaterstand bewust laag wordt gehouden. Daardoor oxideert het veen en komen broeikasgassen vrij. De veenoxidatie veroorzaakt ook bodemdaling. In grote delen van het veenweidegebied daalt de bodem volgens het College van Rijksadviseurs met enkele centimeters per jaar. Dit veroorzaakt grote schade en dientengevolge hoge beheerslasten aan wegen, bruggen, riolering, bemaling etc. Het Planbureau voor de Leefomgeving becijferde in haar rapport 'dalende bodems, stijgende kosten' dat bodemdaling tot 2050 de samenleving tussen de € 18 en € 22 mld gaat kosten. De voortgaande bodemdaling bedreigt ook het blijvend (agrarisch) gebruik van de gronden en beperkt zich niet tot het agrarisch gebied, maar geeft ook grote problemen in inliggende woongebieden.

CO₂ emissies dienen in het kader van de klimaatafspraken vergaand te worden teruggebracht. Tevens is het stoppen van bodemdaling van groot belang. Investerings in grootschalige onderwaterdrainage zijn daarvoor een oplossing. Onderwaterdrainage is een techniek waarbij oxidatie en bodemdaling van veengebieden wordt tegengegaan. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving halveert onderwaterdrainage de CO₂-emissie. Deze techniek kan grootschalig op veenweideareaal worden toegepast en is zeer kosteneffectief (€35/ton CO₂). Ter vergelijking: de kosteneffectiviteit van monomestvergistings is 200 euro/ton CO₂, en goed te combineren met gangbare landbouw. Voor de landbouw zijn er zelfs voordelen te noemen zoals minder vertrappingsschade, toegankelijkheid en mogelijk meer grasopbrengsten. Ook kan het, in combinatie met aanvullende agrarische natuurbeheermaatregelen, een positief effect hebben voor het weidevogelbeheer en daarmee mede de dalende weidevogelpopulatie tegengaan. Met deze € 7 mln euro kan ca 3.600 ha aan veenweidegebied van onderwaterdrainage worden voorzien.

Dekking wordt gevonden door de raming van de niet-belastingontvangsten op artikel 6 (Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens) te verhogen. De Algemene Rekenkamer constateert immers in zijn rapport 'Niet-belastingontvangsten' (bijlage bij Kamerstuk 34550, nr. 45) dat de raming van de niet-belastingontvangsten op artikel 6 'Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens' reeds enkele jaren te behoedzaam is geweest in de ontwerpbegrotingen en concludeerde dat er tussen 2013 en 2016 er gemiddeld een jaarlijkse onderschatting van € 35,2 mln is. Deze onderschatting wordt steeds groter, in 2016 was er zelfs een onderschatting van € 81,7 mln. Door deze te lage inschatting heeft de Kamer niet mee kunnen beslissen over de besteding van deze middelen. De minister heeft in reactie aangegeven dat voor de jaren 2015 en 2016 deze te lage inschatting van niet-belastingontvangsten deels komt door onttrekkingen uit begrotingsreserves. Dit verklaart echter niet de gehele onderschatting van niet-belastinginkomsten. Ook met medeneming van de verklaring van de minister blijft er daarom in de jaren 2013-2016 een structureel te lage inschatting van de niet-belastinginkomsten van circa € 10 tot 20 mln. Door de raming van niet-

datum 3 januari 2018

blad 5

belastingontvangsten met respectievelijk € 7 mln voor onderwaterdrainage en – middels een apart amendement – € 2 mln voor intensivering van praktijkonderzoek geïntegreerde gewasbescherming te verhogen, wordt het verschil tussen begroting en verwachte inkomsten voor een klein deel verminderd.

Verworpen. Voor: SP, GroenLinks, de PvdD, DENK en de SGP

Artikel 6 Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens

12 → **123** (Grashoff) over 2 miljoen voor intensivering van praktijkonderzoek geïntegreerde gewasbescherming

Dit amendement regelt dat voor 2018 een bedrag van € 2 mln wordt vrijgemaakt voor intensivering van het praktijkonderzoek geïntegreerde gewasbescherming. De indiener is van mening dat het onderzoek naar geïntegreerde gewasbescherming meer aandacht verdient en er kansen liggen om de land- en tuinbouw verder te verduurzamen. Bij geïntegreerde gewasbescherming is het doel zo min mogelijk chemische bestrijdingsmiddelen te gebruiken door zich meer te richten op plant- en bodemgezondheid. Zo wordt meer aandacht besteed aan preventie, monitoring van het gewas en het gebruik van biologische bestrijders. Indien toch chemische middelen nodig zijn wordt dit gericht ingezet, en worden zo veel mogelijk "lage risico-middelen" gebruikt. De indiener is van mening dat de overheid een belangrijke rol kan vervullen in de verduurzaming van de land- en tuinbouw door praktijkonderzoek naar geïntegreerde gewasbescherming te stimuleren. In overleg met de sector, maatschappelijke organisaties en de wetenschap zouden grootschalige proeflocaties kunnen worden opgezet waarbij geïntegreerde gewasbescherming verder kan worden ontwikkeld.

Dekking wordt gevonden door de raming van de niet-belastingontvangsten op artikel 6 (Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens) te verhogen. De Algemene Rekenkamer constateert immers in zijn rapport 'Niet-belastingontvangsten' (bijlage bij Kamerstuk 34550, nr. 45) dat de raming van de niet-belastingontvangsten op artikel 6 'Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens' reeds enkele jaren te behoedzaam is geweest in de ontwerpbegrotingen en concludeerde dat er tussen 2013 en 2016 er gemiddeld een jaarlijkse onderschatting van € 35,2 mln is. Deze onderschatting wordt steeds groter, in 2016 was er zelfs een onderschatting van € 81,7 mln. Door deze te lage inschatting heeft de Kamer niet mee kunnen beslissen over de besteding van deze middelen. De minister heeft in reactie aangegeven dat voor de jaren 2015 en 2016 deze te lage inschatting van niet-belastingontvangsten deels komt door onttrekkingen uit begrotingsreserves. Dit verklaart echter niet de gehele onderschatting van niet-belastinginkomsten. Ook met medeneming van de verklaring van de minister blijft er daarom in de jaren 2013-2016 een structureel te lage inschatting van de niet-belastinginkomsten van circa € 10 tot 20 mln euro. Door de raming van niet-belastingontvangsten met respectievelijk € 2 mln voor intensivering van praktijkonderzoek geïntegreerde gewasbescherming en – middels een apart amendement – € 7 mln voor onderwaterdrainage te verhogen, wordt het verschil tussen begroting en verwachte inkomsten voor een klein deel verminderd.

Verworpen. Voor: SP, GroenLinks, de PvdD, DENK en de SGP

datum 3 januari 2018

blad 6

Artikel 6 Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens

57 (Van Raan) over het oormerken van gelden voor de coöperatie Leren voor Morgen

Dit amendement beoogt de verduurzaming van het onderwijs te versnellen, door de bijdrage aan het educatie-programma DuurzaamDoor structureel op te hogen met €100.000,- geormerkt voor de coöperatie Leren voor Morgen. Deze coöperatie is het overheidsinstrument om duurzaamheidsinitiatieven met scholen te verbinden en ontvangt reeds €200.000,- uit het kennisprogramma DuurzaamDoor, opgenomen in artikel 6 van de Rijksbegroting Economische Zaken (XIII) en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2018. Deze middelen zijn via een nota van wijziging (34 775 XIII, Nr. 8) naar de begroting van het Ministerie van LNV overgeheveld.

Uit onderzoek in opdracht van de overheid naar duurzaamheid in het onderwijs blijkt dat slechts een klein gedeelte van de scholen en instellingen systematisch met duurzaamheid bezig is en dat duurzaamheidsinitiatieven te versnipperd zijn. In Nederland bestaat er nog te weinig aansluiting tussen onderwijs en de uitdagingen van morgen. Hieruit volgt een grote opgave om de verduurzaming van het onderwijs gestalte te geven, waar de coöperatie Leren voor Morgen een cruciale rol in heeft.

De coöperatie Leren voor Morgen heeft op dit moment onvoldoende budget om een basisstructuur op te zetten en om haar taken naar behoren uit te voeren, zijnde 1) het op een deskundige manier verbinden van inhoudelijke duurzaamheidsthema's met onderwijspartijen (bijvoorbeeld watereducatie, voedseleducatie, specifieke vragen uit bedrijfsleven), 2) het faciliteren van netwerken en delen van good practices en 3) het werken aan de meer conceptuele inzet van duurzaamheid in het onderwijssysteem, aansluitend bij de vraag van scholen. Dit dreigt de verduurzaming van scholen te vertragen. Met de extra vrijgemaakte middelen is de coöperatie Leren voor Morgen in staat de basisstructuur op te zetten die de coöperatie in staat stelt haar taken uit te voeren. De dekking van dit amendement wordt gevonden in het amendement dat is ingediend bij de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor het jaar 2018 (Kamerstukken II 2017/18, 34 775 VIII), te weten in de niet-juridisch verplichte uitgaven van artikel 16 'Onderzoek en wetenschapsbeleid'.

Verworpen. Voor: GroenLinks, de PvdD en DENK

Artikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering

50 → **114** (Van der Lee en Moorlag) over 55 miljoen voor sluiting Hemweg kolencentrale

Met het sluiten van de Hemweg kolencentrale kan op korte termijn op kostenefficiënte wijze een grote hoeveelheid CO₂-uitstoot worden vermeden. Nuon/Vattenfall, eigenaar van de kolencentrale, heeft in de media aangegeven 55 miljoen euro nodig te hebben om de kolencentrale te sluiten en de kosten te dekken voor zowel het sociaal plan als de ontmanteling van de centrale zelf.¹ Dit maakt het sluiten van de Hemweg kolencentrale een buitengewoon kostenefficiënte maatregel. Deze centrale is de oudste van de nog draaiende kolencentrales en kent geen bijstook van biomassa. Snelle uitkoop van deze centrale levert daarom geen precedent op voor de jongere centrales. Uit de Nationale Energie Verkenning 2017 blijkt dat de verwachte reductie van de uitstoot van broeikasgassen tussen 1990 en 2020 23% is.² Dit is niet genoeg om te voldoen aan het

datum 3 januari 2018

blad 7

rechterlijke vonnis van 25% in de Urgenda-zaak. Met het sluiten van de Hemweg kolencentrale komt dit doel wel binnen bereik. Ook wordt door het sluiten van de Hemweg centrale de lokale luchtkwaliteit sterk verbeterd. Door middel van dit amendement wordt 55 miljoen euro vrijgemaakt om onderhandelingen te starten met Nuon/Vattenfall over sluiting van de Hemweg kolencentrale. Dit is slechts een maximum bedrag, in onderhandeling met Nuon/Vattenfall doet de regering er goed aan zich in te spannen om een lagere prijs met Nuon overeen te komen. Deze maatregel wordt bekostigd uit de extra middelen (het accres) voor decentrale overheden in het Gemeentefonds. Als gevolg van het regeerakkoord zitten daar extra middelen in, ook stelt het akkoord dat een aanzienlijk deel hiervan ten goede zal komen aan klimaatbeleid van decentrale overheden. Gezien de kostenefficiëntie van deze maatregel en het feit dat het sluiten van de Hemweg kolencentrale ook lokale voordelen biedt, waaronder de verbetering van de luchtkwaliteit, is dit een passende dekking. De dekking van dit amendement wordt dus gevonden in het amendement dat is ingediend bij de begroting van het Gemeentefonds (Kamerstukken II 2017/18, 34 775 B).

Ingetrokken